

Пра культурную палітыку Масквы

(Працяг 5-ы)

3. У галіне гістарыяграфіі

Важнай дзялянкай русыфікатарскай палітыкі Масквы зьяўляецца таксама гістарыяграфія нерасейскіх народаў СССР. Як ведама, гістарыяграфія заўсёды адыйгравае вялікую ролю ў нацыянальным узгадаванні народаў, зьяўляючыся свайго роду калыскай іх нацыянальнай сьведамасьці. Бязумоўна, гэта разумее Масква, а таму яна імкнецца ўсякімі шляхамі зьнішчыць гэтую гістарыяграфію, зьліквідаваць гістарычнае мінулае нерасейскага народаў.

Гістарыяграфічная палітыка Масквы апошняга часу найлепш схарактарызаваная ў апублікаваным у часопісе «Вопросы истории» (№ 7, 1960) паведамленьні «Стан і некаторыя асноўныя заданьні савецкай гістарычнай навукі ў Таджык-скай ССР» таджыкскага гісторыка Э. Раджабава. Падзякаваўшы Маскве й партыі за «падтрымку» разьвіцьця гістарычнай навукі ў Таджыкістане, Э. Раджабаў папярэджаў: «Праз усе працы (гістарычныя — П. З.) чырвонай ніткай павінна праходзіць ідэя дружбы народаў СССР. Наш абавязак — раскрыць вялікую вызвольную місію расейскага народу адносна другіх народаў Радзімы». Тое самае падцьвердзіў у сваім паведамленьні-рапартце «Некаторыя рэзультаты працы й заданьні Інстытуту гісторыі АН БССР» («Вопросы истории», № 7, 1960) і дырэктар гэтага інстытуту І. Краўчанка, зазначаўшы, што бэзсэрэўская гістарычная літаратура адлюстроўвае й павінна адлюстроўваць «неразрыўную сувязь гісторыі беларускага народу з гісторыі вялікага расейскага народу».

Мы мелі ўжо нагоду пазнаёміцца з вытрымкамі ў нацыянальным пытаньні пастановы ЦК КПСС з 9 студзеня 1960 году — «Аб заданьнях партыйнай прапаганды ў сучасных умовах». Там было сказана, што трэба праводзіць рашучае змаганьне з правамі «буржуазнага нацыяналізму», з «тэндэнцыямі да ідэялізацыі сацыяльных супярэчнасьцяў мінулага», «да выкрыўленьня запраўднай гісторыі той ці іншай нацыі й ейных суадносін» з іншымі народамі СССР», супраць «паасобных праяваў нацыянальнай замкнутасьці й абмежаванасьці». Як супрацьлегласьць, у пастанове падкрэсьлівалася, што неабходна зьвяртаць усю ўвагу на «інтэрнацыянальнае ўзгадаваньне», на «ўмацаваньне дружбы народаў», на «ўзгадаваньне ў духу савецкага патрыятызму й нацыянальнай гордасьці», на «нязьбежнае збліжэньне й усебаковае ўзбагачэньне сацыялістычных нацыяў», на «ўзгадаваньне на баявых традыцыях мінулага й героіцы сучаснага», ў «духу нянавісьці да буржуазнай ідэялёгіі касмапалітызму».

Што ўсё гэта азначае? З шматгадовай савецкай практыкі падцьвярджаецца, што гэтыя «тэндэнцыі да ідэялізацыі сацыяльных супярэчнасьцяў мінулага й выкрыўленьня запраўднай гісторыі» чамусьці існуюць толькі сярод нерасейскіх гісторыкаў. Яны азначаюць спробы

аб'ектыўнага насьвятленьня гісторыі таго ці іншага народу з падкрэсьленьнем апычонасьці і станюўчага супрацьву расейскай каляніялізацыі й панаваньню. Гэта-ж адначасна й «праявы буржуазнага нацыяналізму й нацыянальнай абмежаванасьці». У той час гістарыяграфія пра Расею й расейскі народ можа славіць і царскія рэформы (напрыклад Івана Грознага, Пётры першага), і царскіх палкаводцаў, і царкоўных «собирателей всея Руси», і царскую каляніялізацыю й заваёвы. Тут няма ні «сацыяльных супярэчнасьцяў», ні «выкрыўленьняў гісторыі», ні небясьпекі для нацыянальнага абразы іншых народаў. Значыцца, гэтыя вытычныя партыйныя пастановы адносяцца толькі да нерасейскіх народаў, што, між іншым, сьветчыць гэты пастулят рашучага змаганьня з прайвамі «буржуазнага нацыяналізму». З другога боку, пастанова ЦК КПСС падкрэсьлівае неабходнасьць выхаваньня нерасейскіх народаў на традыцыях і гісторыі расейскага народу, на расейскім патрыятызьме, неабходнасьць ліквідацыі іх нацыянальнай апычонасьці й зьліцьця ў агульным расейскім катле. Ня можна адначасна й зьнішчаць гістарычнае мінулае, і ўзгадоўваць народы ў «духу нацыянальнай гордасьці». Пазбаўленыя сваёй гісторыі нерасейскія народы павінны ўзгадоўвацца на патрыятызьме й нацыянальнай гордасьці расейскага народу, пра што сьветчыць і пастулят змаганьня з «буржуазнай ідэялёгіяй касмапалітызму», гэты сынонім запраўднага інтэрнацыяналізму.

Што гэта пайменна так, а ня іначай, нам дазваляюць канстатаваць вынікі партыйных зьездаў, якія прайшлі на пачатку 1960 году ўва ўсіх нацыянальных рэспубліках. Гэтыя зьезды былі асаблівыя ў тым сьнясе, што яны, як ніколі дасюль, паставілі пытаньне ліквідацыі нацыянальнай апычонасьці нерасейскіх народаў, у тым ліку й іх гістарычнага мінулага. Няма сумніву, што гэта сталася пад ўздзеяньнем пастановы ЦК КПСС зь 9 студзеня.

Напрыклад, на XV зьездзе кампартыі Ўзбэкістану ўспомнене «інтэрнацыянальнае ўзгадаваньне» падсавецкіх народаў выключна было зьведзена да выкараненьня найменшых праяваў нацыянальнага жыцьця ў асяродзьдзі нерасейскіх народаў, і ў першую чаргу сярэднязіяцкіх, ды прышчэпленьня ім выдэлізаванай расейшчыны. Рэзалюцыя гэтага зьезду так і запісала, што «неабходна праводзіць няпрямьняе змаганьне супраць праяваў буржуазнай ідэялёгіі, нацыянальнай абмежаванасьці, узносіць перамогу ланінскай нацыянальнай палітыкі партыі». Што-ж да расейшчыны й расейскага народу, дык пра гэта сьветчыць «холопское послание царю всея России» гэтага зьезду ці ягонае пасланьне Хрушчову, у якім зазначалася: «...узбэцкі народ заўсёды будзе ўдзячны вялікаму расейскаму народу за ўсебаковую бескарысьлівую дапамогу ў будаўніцтве новага жыцьця». А як-жа? Пасланьне працягвала: «сваім самаах-

вярным гераізмам, сьветлым розумам і шчодрым сэрцам, сваей імклівасьцяй наперад да камунізму расейскі народ — наш старэйшы брат — здабыў усеагульную лобасьць і глыбокую пашану ўсіх брацкіх народаў СССР».

Ці гэта ня прымусовая прысяга пакарлівасьці каляніяльных нявольнікаў? Ці гэта ня гістарычная паралель з часоў разгулу царскага імперыялізму? У пытаньнях гістарычнага мінулага нерасейскіх народаў і іхнай гістарыяграфіі яшчэ больш цікавейшым зьяўляецца асьведчаньне першага сакратара кампартыі Ўзбэкістану Ш. Рахыдава, зробленае ў канцы 1959 году на 2-ім зьездзе інтэлігэнцыі гэтай рэспублікі. Зьвяртаючыся да гэтай інтэлігэнцыі, і асабліва да сярэднязіяцкіх гісторыкаў, ён пайменна папярэджаў, што апошнім няма чаго зьвяртацца да гісторыі сваіх народаў, вышучоўваць у ёй нацыянальных асаблівасьцяў і нацыянальнае апычонасьці. Галоўная праблема й заданьне сярэднязіяцкіх гісторыкаў — гэта абаснаваць «прагрэсыўнасьць» прылучэньня Сярэдняй Азіі да Расеі, г. зн. апраўдаць і выдэлізаваць каляніяльную палітыку Расеі ў Сярэдняй Азіі. З другога боку, яны павінны «напісаць спэцыяльныя навуковыя працы пра вялікі расейскі народ, ягоны інтэрнацыяналізм, пра ягоных перадавых прадстаўнікоў, якія распаўсюджвалі прагрэсыўную дэмакратычную расейскую культуру, рэвалюцыйны марксістоўска-ленінскі сьветапагляд» і г. д.

У падобным духу закраналася нацыянальнае пытаньне, гістарычнае мінулае й на партыйных зьездах іншых нацыянальных рэспублікаў. Як бачым, праблема ўзгадаваньня падсавецкіх народаў «у духу інтэрнацыяналізму», праблема выкоўваньня «адзінай сацыялістычнай нацыі» зводзіцца Масквой зноў-жа да тых царскіх і сталінскіх мэтадаў: паліцэйскае выкараненьне нацыянальнае сьведамасьці ў нерасейскіх народаў і гвалтоўнае прышчэпленьне ім расейшчыны. Прытым актуальныя мэтады Масквы шмат чым розьняцца ў горшы бок ад былых мэтадаў расейскага царызму. Тады дзейнічала звычайная брутальная сіла калянізатараў. Цяпер гэтая сіла ўзбагацілася сваей адменнай ідэялёгіяй і місыянізмам — расейскі народ і Расея выбраны гісторыяй панаваць над другімі народамі, прышчэпляць ім сваю культуру, сілай накідаць сваю гісторыю. «Перадавы» расейскі народ, «перадавыя прадстаўнікі перадавой расейскай культуры» — як гэта выглядае хваравіта і прымітыўна ў нашу эпоху ўсебаковага высокага разьвіцьця чалавека, у эпоху росквіту палітычнага гуманізму!

(Працяг будзе)

П. Залужны

Рукі цалаваці,
Сьлёзы праліваці ,
Каб прыняла сына свайго — валацугу,
Каб прыпеставала, адагнала тугу,
Зельлейкам паіла,
Раны пагаіла.
Вось ня маю сілы, ня трымаюць ногі,
Раптам занядужаў, паў каля дарогі.
Знаць, — ня ўбачыць маткі,
Не дайсьці да хаткі!

ЖУРБА Й СЬМЕХАЦЬЦЁ

— Брынкні, хлопча малады,
У свае цымбалы!
Ты-ж бо, чуў я ад людзей,
Музыкант удалы.
Песьняй ёмкай зьвесялі, —
Заплачу двузлотку.
Хочаш? Выпі напярод,
Спагані ахвотку!

— Раз журба зь сьмехаццём
Напіліся мёду
І пайшлі на кірмаш
Паглядзець народу.
Вось журба й завяла,
Нясуценна плача;
Сьмехаццё-ж ля яе
Па дарозе скача.
— Гэй, сястрыца, пакінь
Разьліваці сьлёзы,
Бо цябе-ж засьмяе
Чалавек цвярозы.
А-ха-ха! хі-хі-хі!
Ну, чаго, сястрыца,
Не стае тут табе?

людзей, выйшаўшы з-пад Смаленску ў кірунку на родны Магілёў, 6 жніўня прыбыў у Радомль, у гэтым-жа дню яму здаўся і горад Чаўсы. Тут ён набраў у свой полк звыш 1000 сялян. Паколькі аднак сяляне гэтыя былі вайскова неперашколеныя і бяз зброі, баёвая вартасьць іх навет як прыбочнай гвардыі была ўсё-ж ніякая. Тыя-ж людзі, на якіх Паклонскі найбольш разьлічваў, а гэта шляхоцкія ягоньня аднадумцы, з увагі на спозьнены паварот Паклонскага, яго не дачакаўшыся, ужо паразьбягаліся.

24 жніўня Магілёў адчыніў свае вароты Паклонскаму. Гэта была першая вялікая ўдача Паклонскага, першая і апошняя.

З Радамля прыходзілі няцікавыя весткі. Шляхціч Багдан Іваноўскі, якога Паклонскі пакінуў там паведавым начальнікам, пісаў яму, што маскоўскія загоны кажны дзень прыходзяць з пад Смаленску, грабяць і палюць усе навакольныя вёскі, а сялян бяруць у палон. Зьнішчаны сёлы: Тысяжа, Вальмер, Тухолдава, Расна, Дзянішкі, Вярба, Нямірская, Ропцы, Жатаў, Каменка, Затон, Макрэдзі, Шчагатоўка, Луконь, Пущкі, Бынава, Зельва «і ізь іных сёл ня мала без астатку забрана ў палон.» Сам Іваноўскі ня быў пэўны заўтрашняга дня і жалюцца Паклонскаму, што мусіць «прыдзецца пагінуці».

Такім чынам, ужо на пачатку было ясна, што тэрыторыя, якая паддавалася пад уладу Паклонскага, нічоў ня была праз гэта забясьпечана ад маскоўскага зьверства. Паклонскі, хоць і стаўся квілінгам, ня мог аднак стацца пратэктарам насельніцтва, бо ягоная армія, якая адна магла-б зрабіць гэта, складалася з людзей, што самі шукалі пратэкцыі для сябе і сваіх сем'яў у Паклонскага і, не знаходзячы яе, пры першай нагодзе разьбягаліся.

На пачатку верасьня ў Магілёўшчыне паказаліся першыя казакі з арміі Залатарэнкі, якія адразу адносна мясцовага насельніцтва захаваліся ня лепш, як і маскоўскія вызвольнікі. Паклонскі ня чуючыся сам бясьпечна, зьвяртаецца да цара з просьбай прыслаць яму аддзел маскоўскага войска для абароны Магілёва перад Залатарэнкам. 7 верасьня цар, даючы прыказ князю А. Трубецкаму пасаць у Магілёў маскоўскіх стральцоў, пісаў яму:

«Прысылае де в Могилев из-под Быхова наказный наш гетман Иван Золотаренко к полковнику к Костентину Поклонскому, и в листах пишет з великими угрозами и хочет де его убить, ринься тому, ево полковниковою к нам службою Могилевский уезд запорожские казаки воюют и в полон имют;и он де полковник о том пишет к нам не успел, велел бити нам челом словесно, чтоб нам пожаловать, велеть прислать ратных людей в Могилев для береженья.»

Іван Холмскі («Історія Украіны», накладам Наукового Товариства им. Шевченка, Мюнхен, 1949, б. 210) піша:

(Заканчэньне на 4-ай бачыне)

Ох! Як пачне калі што руйнаваціся, —
Што не рабі ты, а будзе дарма.
Толькі зьнядужаець, сілаю страцішся,
Скуткаў-жа добрых няма.

Сын у Сібір, ці яшчэ за Сібірамі,
Недзе пайшоў на жыцьцё зарабляць,
Разам з дачушкай пайшла я пад дзьверамі
На пагарэлых зьбіраць.

Дочка ад часу пажэжы праклятае
Чымсь захварэла, няведама чым;
Сохла, бляднела, як зельлейка сыятае,
Покуль ня ўмерла зусім.

З воласьці мела паперу пісаную:
Сына Маскаль занівошта забіў.
Нечым зграшыла дзіцятка рахманае,
Ціхі-ж, паважлівы быў...

Вось і жыву я на сьвеце зязюляю
Тэй сіратлівай, адна наўсягды.
Сьмерць неўздалечку, — савой век
перамуляю,
Збудуся цяжкай нуды».

Змоўкне, — і сьлёзы па твары
пакоцяцца, —
Хусткай сьхісьне іх і далей брыдзе.
Ціха ступае, ўсім сэрцам калоціцца...
Ах! пашкадуіце ў бядзе!

Дайце кавалачак хлеба ёй цмянага,
Дайце пуховага! Дзе-ж ёй узць?
Што яна возьме з жыцьця бесталаннага?
Дайце, што можаце даць!

Дайце куточак, а дайце-ж ёй, мілыя!
З ласкай у хату прымеце яе, —

Хай адпачне гаратніца пахілая,
Раны пагоіць свае.

СЫН

Гэй, у чыстым полі ды ня сонца грэе,
Ды ня сонца грэе, ды ня вецер вее,
Ня туман спусьціўся,
Ня дубок схіліўся.

На шырокім полі, ды на тым прасторы,
Ля дарогі самай, на зялёным згоры
З ног дзяцюк зваліўся,
Бразнуўся, пабіўся.

— Ці-ж ня сорам, хлопча, табе маладому?
Ганіць будучь людзі, едучы дадому:
«А ты-ж маладзенькі,
Піці нядужэнькі!

— Ой, ня ганьце, людзі, — з гарэлкай
ня знаўся, —
Я у сьвет далёкі за шчасьцем пагнаўся
Ад радзімай маткі
Ды ізь беднай хаткі.

Ды па ўсёй зямельцы, дзе шыбае вока,
І пад самым небам, доле тож глыбока
Быў я, цікаваўся,
Шчасьця прыглядаўся.

Не памеў я шчасьця, ды пазнаў я гора
І крыві разьлевы, сьлёз сіроцкіх мора.
Скрозь а скрозь гарота,
Дзе ні глянь, — маркота.

І падумаў зноў я да хаты вярнуцца
Ды да роднай маткі к сэрцу прыгарнуцца.

Зь беларускага жыцця

Разьвітаньне Добрага Пастыра

У нядзелю, 5 лютага, верныя БАПЦ Англіі разьвіталі свайго вельмі цэня- нага душпастыра, адміністратара Віка- рыяльнай Управы БАПЦ на Вял, Бры- танію, прот. Аляксандра Крыта. На цэ- лы месяц прысьпешаны выезд а. Аляк- сандра ў Кліўленд скамплікаваў прыга- таваньні, аднак беларускія арганізацый- нья здольнасці ды характэрная Белар- усам салідарнасьць у паважных сыту- ацыях справіліся бліскуча з заданьнем.

Свая каплічка ў Беларускай Доме ака- залася за малая. Прыгожая Царква ан- гліканская Брадфорду напоўнілася дэ- легатамі верных беларускіх асяродкаў, энтузіястымі адданага душпастыра й грамадзкага дзеяча, гасьцямі й прыяце- лямі. Спатканьні, знаёмствы й жаль за страту шчырага прыяцеля...

Саборнай Літургіяй кіраваў сам прот. Аляксандар; саслужвалі: прот. др. Аў- ген з Вэльгіі, а. Міхалі, УАПЦ з Брад- форду і дыякан а. Канстанцін, УАПЦ, з Гэліфэксу. Прот. Захар Полякоў, дэкан Казачага Дэканату ў Англіі кіраваў хо- рам, за які яму вялікае дзякуй, бо міма няпоўнага складу яго, такое чысьціні й гармоніі плянныя рэдка пачуць у на- шых цэрквах на чужыне.

Вельмі ўзрушаны разьвітваў а. Аляк- сандар сваю паству й прыяцеляў. У про- стых словах адчувалася вялікае дась- ветчаньне душпастырскага кантакту зь вернымі, знаньня іх і прыязні.

Ад імя верных БАПЦ кантэпнэнт у

Вял. Брытаніі разьвітваў Добрага Пасты- ра прот. др. Аўген. У другой частцы свайго слова зьвярнуўся а. Аўген да вер- ных, заклікаючы іх да рэалізацыі ў вад- сутнасці а. Аляксандра ў Англіі дзвюх характэрных рысак хрысьціянства: ап- тымістычнай надзеі на будучыню й чын- най удзячнасці. У саслужэньні ўсяго духавенства а. Аўген адслужыў Мале- бен на шчасьлівае падарожжа ды пра- пяў многалецце.

Аўтар гэтых радкоў прысутнічаў на душпастырскім разьвітаньні а. Аляксан- дра зь вернікамі і быў незабыўна ўзру- шаны сардэчнасці й прастатою яго, бязь ніякай тэатральнасці, чужой ха- рактару гэтага сьвятара.

Грамадзкая частка разьвітаньня ад- былася ў вялікай залі Беларускага До- му ў Брадфордзе. У ясным сьвятле кра- саваліся доўгія сталы ўстаўленьня у лі- тару Т, накрытыя і прыбраныя любя- чай рукою незаступнай вялікай прыя- целькі Беларускай Брадфорду Місіс Проктэр і яе прыяцелькаў. Накрыццё гэтае магло канкураваць з прыняццем у палацы, а з кажнае талеркі й вазы прамуўляла тое, чаго ня можна набыць за грошы, ні аддзякаваць славамі... Но- вае, ці чужое вока, аталосае спэцыяль- на ўражлівым на праўд гэтай прыязні чужынцаў да нашай грамады і адзінкаў у Брадфордзе.

Залю выпадзіліся Беларусамі і шмат- лікімі чужынцамі, гасьцямі, часткова

былымі паравіянамі а. Аляксандра.

Сэанс разьвітаньня адчыніў сп. П. Паўлоўскі, новы адміністратар Белару- скага Дому. Потым чаргаваліся шмат- лікія прамовы й тоасты. Зь іх падчырк- нем разьвітальнае слова а. прот. Захара, дэкана казачкага, ды палкоўніка каза- кае станіцы, дзякуючы а. Аляксандру за духоўнае абслужваньне Казакі ў В. Брытаніі, за прыязнь і вернае су- працоўніцтва.

У радзе разьвітваючых дэлегатаў бе- ларускіх асяродкаў спэцыяльную ўвагу прысутных, а спэцыяльна аматараў фа- таграфіі, затрымала група, апанутая ў беларускую народную вопратку, зь дзец- камі, якая падала а. Аляксандру адумы- словы разьвітальны адрыв з подпісамі б. вернікаў і прыяцеляў.

Кульмінацыйным пунктам сэансу было бязмоўна слова самога а. Аляксан- дра. Пасьля прыяцельскага разьвітань- ня з а. прот. Захарам, наступіла ўзру- шаная хвіліна падзякі сп. Проктэр, Ан- гельцы, якая бязінтэрэсоўна сачыла за патрэбамі так душпастырскай працы, як і асабістага здароўя а. Аляксандра, аказ- ваючы чыста хрысьціянскую любоў, ак- вярнасьць, характэрную толькі жанчы- нам, фанатычна рэалізуючым высокую ідэю дапамогі бліжняму. Потым чаргова дзякаваў і адказаваў а. Аляксандар усім асяродкам беларускім у Англіі, прыпа- мінаючы хвіліны спатканьня, цяжкасьці і супольныя сукцэсы, прыпамінаючы аб належнай вернасьці мэтам і ідэалам так царкоўным, як і нацыянальным.

З кароткіх слоў і ўспамінаў, ськіраван- ных да групаў ці паадзіночных асобаў, вынік абраз вялізарнай працы, прароб-

ленай адной асобай, сьвятаром, на ніве ня толькі рэлігійнай, але і грамадзкай і сацыяльнай, у ўмовах матарыяльных, як ведама, цяжкіх.

Прот. др. Аўген падчыркнуў гэты факт у дзеяньні ад'яжджаючага сьвя- тара і грамадзкага дзеяча, выцягваючы лягічныя кансэквенцыі для тае грамады верных і Беларусаў, якія астаюцца ў Англіі і маюць прадоўжаць хоць частач- ку праробленай працы. Айцец Аўген знайшоў вельмі важным заакцэнтаваць факт прысутнасці вялікае колькасці чужынцаў і прыязныя суадносінны зь ім. З радасьці сьцьвердзіў прамуўца факт, што тут у Англіі, як і ў Вэльгіі, кантакт сьвятара з праваслаўнымі і чу- жынцамі ня ведае ніякай нацыянальнай мяжы, што ён рэалізуецца ў духу хры- сціянскай еднасьці і любові бліжняга.

У руках паваж. а. Аляксандра, сказаў прамуўца, знаходзіцца ліст Паляка, якога некалі а. Аляксандар у час крытычны прыняў быў у Беларускай Дом. Сьняння, даведаўшыся аб ад'ездзе а. Аляксандра, а будучы сам хворым, на- пісаў гэты сардэчны ліст, вяртаючы ўдзячнасьць і добрыя жаданьні.

Жаданьнем шчасьлівага падарожжа і плённай працы на новым месцы, а. Аляксандру, закончыў а. Аўген сваё да- паўняючае слова.

Адсьпываньнем Малітвы «Магутны Бо- жа» закончылася афіцыйная частка разьвітаньня ды пачалася сяброўская.

Сп. Лашук пільна сачыў зь мікрафо- нам і удала зарэгістраваў урачыстасьць.

Прысутны

У суботу, 11-га лютага для Кліўлен- ду быў радасны дзень, на які даўно ча- калі. На лётнішчы а 3,55 гадз. папаўдні дэлегаты ад усіх грамадзкіх арганіза- цыяў і цэлая Царкоўная Рада сустрэла свайго дарагога й заслужанага а. Алек- сандра Крыта, які пераехаў з Англіі на наступнае ў Кліўленд.

Старшыня Царкоўнае Рады сп. М. Гу- мен прывітаў а. Аляксандра ды пазнаё- міў зь іншымі. Айцец дзякаваў за такое масавае спатканьне ды запэўняў, што ўсё зробіць, што будзе ў яго сілах, каб прыход павялічыўся й мацнеў, ды будзе разам маліцца за шматпакутны народ і паняволеную Вацкаўшчыну.

Пасьля забараньня зьніміць тры ма- шыны рушылі да кусочка беларускае зямлі, дзе стаіць Дом і новабудованая Царква Жыровіцкае Божжа Маці. На па- розе Беларускага Дому сустрэў айца Царкоўны Стараста сп. М. Страпка, які таксама горача вітаў і дзякаваў, што айцец не адмовіўся ад пераезду ў Кліў- ленд. У ДOME жанчыны прыгатавалі стол, каб пачаставаць айца ды падзя- ліцца ўражаньнямі.

На другі дзень у нядзелю а. Алексан- дар адправіў першую Багаслужбу з а. Яфімам — дасюлешнім настацелем, і протэзіяканам а. Калістратам. Царкоў- ны хор пад кіраўніцтвам сп. К. Кіслага яшчэ больш урачыста й прыгожа сьпя- ваў. Глыбока рэлігійная проповедзь а. Аляксандра запала ў сэрцы вернікаў. За прыкладам айца, усе маліліся з вялі- кім пачуцьцём ды дзякавалі ўсёмагут- наму, што Ён дапамог дайсьці да такіх дасягненьняў. Цяжка цяпер параўнаць да пачаткаў 1951 г. Цяпер ёсьць прыго- жая Царква, добры хор і настацель, ды не малая група й паравіянаў. Ве- даючы рэлігійнасць і ахвярнасьць а. Аляксандры Крыта, трэба спадзявацца, што прыход завітнее яшчэ больш і ні- хто ня здолее перашкодзіць гэтаму, што- б ворагі не рабілі.

Пасьля Багаслужбы адбыўся банкет на часьць прыезду айца. Тут прамуў- лялі: старшыня Царкоўнае Рады сп. М. Гумең, ад паравіянаў Казакі сп. Кашкадаеў, ад сэктару БНР сп. В. Се- мянчук, старшыня Адзелау БАЗА сп. Ю. Гасьцееў, старшыня Жаночага Згур- таваньня сп-ня К. Каліда, дырэгент сп. К. Кіслы і інш. Усе віталі айца з пры- ездам, а таксама падкрэсьлівалі заслугі дасюлешняга настацеля а. Яфіма, які шмат спрычыніўся да разьвіцця пры- ходу. Айцец Аляксандар з свайго боку дзякаваў за такое прыяццё і гара- чыя словы ды запэўніваў прыхаджанцаў, што будзе рабіць, што будзе магчыма для добра прыходу й Беларускае Аўта- кефальнае Праваслаўнае Царквы.

12-га лютага адбыўся чарговы міжна- родны фэстываль, які кажнага году ла- дзіць арганізацыя народнага мастацтва і газэта «Кліўленд Прэс». На фэстывалі выступала 17 нацыянальнасьцяў. Кліў- лендзкі Аддзел БАЗА прыняў удзел так- сама. Два танцавальныя гурткі пад кі- раўніцтвам Мані Лук'янчык выканалі два танцы пад музыку Олі Дубаневі — акардыён і Колі Стрэнчона — гітара. Бе- ларусы, як заўсёды, занялі адно зь леп- шых месцаў. Пажадана-б было высту- паць больш масава, бо на вялікай сцэ- не малая група губляецца і сцэна вы- глядае пустая.

Ул. Д.

УВАГА, ПАДПІШЧЫКІ ЗША!

Гэтым папярэджаюцца й просяцца мае падпішчыкі газэты «Б-на» ў Амэ- рыцы, а таксама й асабліва ўсе падпі- шчыкі ў ЗША, якія газэту атрымюва- юць беспасярэдня зь Мюнхэну як лёт- най, так і звычайнай поштай, урэгуля- ваць падпісую аплату 1961 году й за- легласьць зь мінулых гадоў, пераказва- ючы грошы па адрасу:

Mr. B. Danilovich
303, Howard Str.
New Brunswick, N. J.

УВАГА, УСЕ ПАДПІШЧЫКІ «Б-НЫ»-

Гэтым папярэджаюцца й просяцца ўсе падпішчыкі «Б-ны», асабліва тыя, якія газэту атрымюваюць беспасярэдня зь Мюнхэну, урэгуляваць падпісую ап- лату 1961 году й сваю залегласьць зь мі- нулых гадоў, пераказваючы грошы на- шым прадстаўніком (абавязкава, калі га- зэта атрымюваецца празь іх) або беспас- ярэдня на нашое konto ці на адрсы га- зэты (у выпадку паштовых пераказаў).

Нашае konto:
Zeitung „Bačkauščyna“
Konto № 357-125
Bay. Hypotheken- u. Wechselbank
München, Deutschland
Адрас газэты:
Weißruthenische Zeitung „Bačkauščyna“
(„Das Vaterland“)
Mündien 19, Schließfach 69
Deutschland

ДА ЧЫТАЧОУ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» У КАНАДЗЕ

Чытачоў «Бацькаўшчыны» ў Канадзе, што залягаюць з аплатою за газэту, прашу як мага хутчэй пагасіць задоўжа- насці. Высыланьне па некалькі лістоў- ных прыпамінаньняў даўжніком займае шмат часу, якога ніколі не хапае. Дзеля таго, Паважаныя Чытачы, будзьце ла- скава ўрэгуляваць Вашы задоўжанысьці па сваей ініцыятыве. За гэта згары Вам дзякую.

К. Акула

Замест фэльетону

АДКРЫТЫ ЛІСТ

ДА КАРЭСПАНДЭНТА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» У ВЭЛЬГІІ

Вельмі Паважаны Спадару Хачыяновіч!

Прашу выбачыць, што трохі спазьніў- ся й змусіў Вас чакаць на мой адказ. Зайшла невялікая памылка з Вашага боку. Я не зьвяўляюся карэспандэнтам і пішу да Вас толькі таму, што Ваш «Ад- каз Карэспандэнту ў Аўстраліі» фактыч- на ёсьць адказам мне — Міхасю Пера- печцы. Вельмі мне прыкра, але-ж, на- жаль, я ў ніякім выпадку не магу мець гонару быць Вашым сябрам. Вы, Пава- жаны Спадару Сыцябло..., выбачайце, Хачыяновіч (вось заўсёды я пераблытаю прозьвішчы, гэта мая найвялікшая за- гана — прашу выбачэньня), у сваім «Ад- казе» болей падаец інфармацыі зь бе- ларускага жыцця Амэрыкі й Аўстраліі, а зусім мала з жыцця Вэльгіі. Але гэта нічога, добра й гэта, і просім Вас — пішыце, хоць і алаўком, але пішыце! Аў- стралійскія Беларусы будуць Вам вель- мі удзячныя й за гэта.

Наступна па магчымасьці каратка па- стараюся адказаць Вам на парушаныя Вамі справы, што датычаць Аўстраліі. Тут ёсьць тры дзейныя прыходы ВАП Царквы й на мінулыя Каляды адбыўся (другі з чаргі) Эпархіяльны Зьезд, аб якім наш карэспандэнт напэўна паведа- міў «Бацькашчыну» і Вы ў хуткім часе будзеце ад гэтым чытаць (а можа ўжо прачыталі).

Гэта яшчэ поўбяды, калі Беларусы ўводзяць часткава чужыя словы ў сваю мову, гэтая загана ўласьціва ўсім на- цыям, а ня толькі нам. Горш, калі тыя Беларусы, якія мелі звычай кідацца ін- шым у вочы, закідаючы нястачу актыў- насці й адданасьці беларускай справе, паказалі, што ім непатрэбная беларуская царква, а дзеціам іхным — беларуская мова. Гэта Беларусы з аднаго гнязда, і Вы, Паважаны Спадару Сыцяблакуно..., выбачайце, Хачыяновіч, запытайцеся Ва-

шага сябры, што прыехаў з Аўстраліі, ён напэўна іх добра ведае.

Калі Вы пільна чытаеце «Вацькаў- шчыну», дык павінны былі заўважыць, што нашыя аўстралійскія кальпартэры ніколі не падаюць у газэту ніякіх аб- вестак-заклікаў у справе сплаты за га- зэту. Гэта найлепш сьветчыць аб тым, што Беларусы Аўстраліі вельмі салідны народ, а Вы маеце аб іх кепскія інфар- мацыі.

Вашыя прэтэнсіі да тых Беларусаў, якія нібыта ўжываюць звароты «містэр» і «пан», лічу вылучна Вашым асабістым непаразуменьнем зь ім.

Вельмі мне, Міхасю Перапечцы, пры- емна, што Вы выказваеце зацікаўлень- не правамі й падзеямі беларускага жы- цця на эміграцыі. Моцна цісну Вашу ю руку! І прашу супольна рухануць зь мес- ца наступную праблему.

Заходжу я, прыкладам, у хату да Па- ляка. Вачу на покуце вісяць польскія каталіцкія абразы, на століку стаіць крыж, ляжыць кніжка да набажэнства, на сьцяне вісіць «Ожол Бялы». Заходжу да Украінца — на покуце абразы з руч- нікамі, на сьцяне Трызуб, патрэт Шаў- чонкі, на сталe малітоўнік і іншыя укра- інскія кніжкі. Заходжу да Расейца — на покуце рад расейскіх праваслаўных аб- разоў, вісіць лямпала, на сьцяне патрэт цара Мікалая. Ну, узапраўды, гляджу я на ўсё гэта й душа радуецца — усе яны маюць сваё сьвятое, роднае, дарагое. А ў нашых беларускіх хатах, як у хлявох, — нічога! Зарубежнікі дык маюць усё расейскае, а мы проста нічога!

Нашыя праваслаўныя духоўныя ўла- ды занятыя палітыкай і на працягу дзе- сьціх гадоў не знайшлі яшчэ часу за- няцца апрацаваньнем і выданьнем малі- тоўніка і праваслаўных абразоў. Каб навучыць сваіх дзіцей беларускіх маліт-

Часлаў Будзька

Сёе-тое

(Заканчэньне з 1-ай бачыны)

У сувязі з гэтым паўстае колькі пы- таньняў:

1) Ці рабіць рэгулярную сустрэчу ў 1962-м годзе?

2) Ці рабіць спэцыяльную сустрэчу для ўшанаваньня 100-й гадавіны Паў- станьня ў 1963-м годзе, ці перанесьці рэгулярную сустрэчу на год пазьней і лепш яе падрыхтаваць?

3) У залежнасьці ад адказаў на два першыя пытаньні паўстае трэцяе: дзе, у якім маштабе й калі рабіць су- стрэчу для ўшанаваньня вялікай гада- віны?

Неабходна, каб гэтыя й іншыя, зьвя- заныя з асноўнымі, пытаньні, пачалі на- шымі амэрыканскімі й канадзкімі ар- ганізацыямі абмяркоўвацца ўжо цяпер. Часу астаецца ня так многа.

Управы БАЗА і ЗБК, ды іншых, за- цікаўленых арганізацыяў, слова за вамі.

Міхась Козыр

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры і грамадзкага жыцця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЭГІЯ

Артыкулы, падпісаньня прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць нагледы Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не вярочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасьля далучэньня паштовае маркі або міжнароднага паштовага купону.